

Parlamentul
Republicii Moldova

SL nr. 72/01-512

25 iunie, 2021

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

**Doamnei DOMNICA MANOLE,
Președinte al Curții Constituționale**

Stimată Doamnă Președinte,

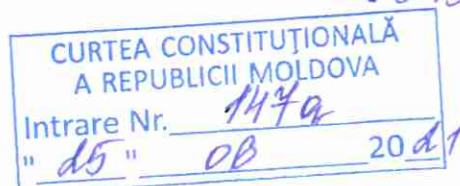
În conformitate cu dispozițiile art.25 lit.g) din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și ale art.38 alin.(1) lit.g) din Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995, înaintez Sesizarea privind exercitarea controlului constituționalității articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

Anexă: Sesizarea privind exercitarea controlului constituționalității articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională – 5 pagini

Cu respect,

Sergiu Litvinenco,

Deputat în Parlament

SESIZARE

privind exercitarea controlului constituționalității articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională

I. AUTORUL SESIZĂRII

Sergiu Litvinenco – deputat în Parlamentul Republicii Moldova, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105,

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect controlul de constituționalitate a dispozițiilor **articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională**, potrivit cărora mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează prin ridicarea imunității judecătorului în caz de stabilire, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese.

Textul articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională ar autoriza ANI să constate faptul că un judecător constituțional a participat la examinarea unei cauze și la luarea unei decizii în situația în care trebuia să se abțină din motivul existenței unui conflict de interese. Legea nu face distincție între **deciziile cu caracter jurisdicțional și cele administrative** la adoptarea cărora poate participa un judecător constituțional.

O interpretare care autorizează o altă autoritate, inclusiv ANI, să verifice dacă judecătorii constituționali au participat la adoptarea deciziilor cu caracter jurisdicțional, fiind în conflict de interese, compromite independența Curții Constituționale și a judecătorilor constituționali, fiind astfel înfrânate articolele 134 [statutul Curții] și 137 [independența judecătorilor Curții] din Legea Supremă.

Or, un act de jurisdicție constituțională în sensul efectelor art. 140 din Constituție în coroborare cu prevederile art. 134 alin. (1-2), 137 din Constituție nu autorizează exercitarea în orice alt mod a controlului de legalitate de către alte autorități în privința actelor adoptate de judecătorii Curții Constituționale în cadrul exercitării atribuțiilor jurisdicționale, inclusiv în privința conformității exercitării de către judecători a atribuțiilor jurisdicționale.

Orice intervenție în activitatea jurisdicțională contrară standardelor de independență judecătorească reprezintă un act de atentare inadmisibilă la organizarea constituțională a Curții Constituționale, afectând în esență statutul Curții în sensul definit la art. 134 din Constituție.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 134

Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 137

Independența

„Judecătorii Curții Constituționale sînt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.”

2. Prevederile Legii nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională:

Articolul 19

Ridicarea mandatului

„(1) Mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează prin ridicarea imunității judecătorului în caz de:

[...]

e) stabilire, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

[...]”

3. Dispozițiile Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17.06.2016:

Articolul 2

Noțiuni

„În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni se definesc astfel:

[...]

conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii;

[...]

interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;

[...]”

Articolul 3

Subiecții declarării averii și intereselor personale

„(1) Subiecți ai declarării averii și a intereselor personale sînt:

a) persoanele care dețin funcțiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;

[...]”

4. Prevederile Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr. 178 din 25.07.2014

Articolul 4

Abaterile disciplinare

„(1) Constituie abatere disciplinară:

a) nerespectarea intenționată sau din neglijență gravă a îndatoririi de a se abține atunci cînd judecătorul știe sau trebuia să știe că există una dintre circumstanțele prevăzute de lege pentru abținerea sa, precum și formularea de declarații repetate și nejustificate de abținere în aceeași cauză, care are ca efect tergiversarea examinării cauzei;

[...]”

IV. EXPUNEREA ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL SESIZĂRII

Precum s-a menționat, prezenta sesizare are ca obiect **controlul de constituționalitate a articolului 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.**

Articolul 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională prevede că mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează prin ridicarea imunității judecătorului în caz de stabilire, prin actul de constatare rămas

definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese.

Considerentele menționate referitoare la noțiunea conflictului real de interese și la lipsa unor dispoziții care să distingă între conflictele de interese admise în activitatea jurisdicțională și în activitatea administrativă a judecătorilor constituționali sunt de natură să permit concluzia precum că pot exista cazuri când vor fi inițiate controale privind respectarea regimului conflictului de interese la adoptarea actelor jurisdicționale de către judecătorii Curții Constituționale.

Conflictele de interese apărute în cadrul procedurii de jurisdicție constituțională sunt soluționate de către Curtea Constituțională în modul stabilit de articolele 134, 137 și 140 din Constituție și 27 din Codul jurisdicției constituționale.

Or, Curtea Constituțională se conduce în activitatea sa de Constituție, de Legea cu privire la Curtea Constituțională, de Codul jurisdicției constituționale, care nu autorizează aplicarea altor legi în procedura din fața Curții Constituționale. De asemenea, atât Constituția, cât și legile speciale aplicabile procedurii constituționale nu permit altor autorități publice să exercite controlul actelor de jurisdicție constituționale.

Recuzarea judecătorului constituțional include și un eventual conflict de interese în procesul jurisdicțional și poate avea loc doar din două motive, clar stabilite de Codul jurisdicției constituționale. Astfel, articolul 27 alin. (1) literele a) și b) din Codul jurisdicției constituționale stabilește că judecătorul Curții Constituționale nu poate participa la examinarea cauzei și urmează să fie recuzat dacă: *a) a participat ca factor de decizie la adoptarea actului sesizat, excepție făcând elaborarea și adoptarea Constituției; și dacă b) și-a expus public părerea despre constituționalitatea actului contestat.* Cea care hotărăște în mod definitiv cu privire la recuzarea unui judecător constituțional este Curtea Constituțională, prin colegii săi judecători care participă la examinarea cauzei.

Comisia de la Veneția a stabilit, într-o opinie a sa, că Curtea Constituțională are obligația de a se pronunța asupra constituționalității oricărei legi contestate în fața sa. Dacă ar permite ca controlul de constituționalitate să fie blocat prin recuzări ce decurg din amenințarea ca unul sau mai mulți dintre membrii săi să facă obiectul unei recuzări întemeiate politic, Curtea Constituțională nu și-ar mai putea îndeplini misiunea [a se vedea, *mutatis mutandis*, CDL-AD(2016)036]. Organelor politice nu trebuie să li se permită să blocheze, inclusiv prin recuzări, activitatea judecătorilor Curții Constituționale în mod individual sau a întregului corp de judecători ai Curții [a se vedea, *mutatis mutandis*, CDL-PI(2020)019]. Așadar, Curtea trebuie să rămână, în calitate sa de garant al Constituției, o instituție funcțională, iar posibilitatea revocării unui judecător nu trebuie să conducă la blocarea Curții Constituționale de a lua o decizie [a se vedea CDL-AD(2016)001].

Așa fiind, în situația în care Autoritatea Națională de Integritate ar avea competența să verifice dacă judecătorii constituționali au participat la adoptarea deciziilor cu caracter jurisdicțional, fiind în conflict de interese, a fi în situația în

care s-ar atenta la independența Curții Constituționale și a judecătorilor constituționali.

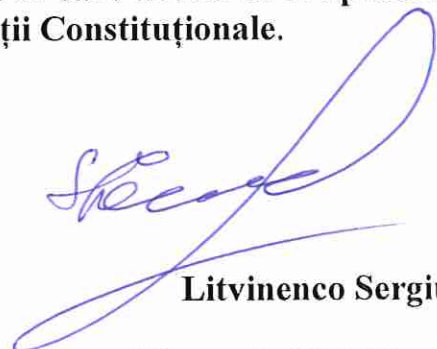
În Hotărârea sa nr. 27 din 31 octombrie 2019, la § 71, Curtea Constituțională a precizat că ea reprezintă un pilon al democrației și al preeminenței dreptului și contribuie la buna-funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control al puterilor statului. Pentru a asigura supremația Constituției și separația puterilor este imperios pentru Curtea Constituțională să-și exercite funcția în mod independent față de orice altă autoritate publică.

Judecătorii Curții Constituționale trebuie protejați de orice influență politică datorită funcției lor, care este expusă în mod deosebit criticilor și presiunilor din partea altor puteri ale statului. Prin urmare, judecătorii Curții Constituționale au nevoie de garanții puternice pentru independența lor [a se vedea Opinia *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția nr. 967/2019 cu privire la răspunderea penală a judecătorilor Curții Constituționale, adoptată la cea de-a 121-a sesiune plenară a sa, pe 6-7 decembrie 2019, CDL-AD(2019)028, § 28] [Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 26 martie 2020, § 31].

Astfel, articolul 19 alin. (2) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională contravine articolelor 134 și 137 din Constituție în măsura în care acesta ar fi aplicabil actelor jurisdicționale (hotărâri, decii, avize) ale Curții Constituționale.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Pentru motivele arătate și în conformitate cu art. 135 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art.25 lit.g) din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și a art.38 alin.(1) lit.g) din Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995, **solicit declararea neconstituționalității articolului 19 alin. (2) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională în măsura în care acesta ar fi aplicabil actelor jurisdicționale (hotărâri, decizii, avize) ale Curții Constituționale.**

Litvinenco Sergiu

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova